

Warszawa, 08-08-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.611.1.2022.CW

**Pani
Katarzyna Łażewska-Hrycko
Główny Inspektor Pracy
e-PUAP**

Szanowny Pani Inspektor,

w dniu 6 grudnia 2021 roku Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Pani z wystąpieniem w sprawie rozwiązania stosunku pracy z przewodniczącym Niezależnego Związku Zawodowego Pracowników mBank S.A (znak pisma: VII.613.29.2021.MM)¹. W odpowiedzi udzielonej w dniu 7 lipca 2022 roku, po zakończeniu postępowania, sformułowano wnioski o naruszeniu przepisów prawa pracy w tej sprawie oraz wskazano na bezpodstawne kwestionowanie przez pracodawcę zarówno statusu Przewodniczącego jako członka związku zawodowego po ustaniu stosunku pracy, jak i statusu Związku jako takiego.

Powyższa kwestia pozostaje nadal w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z wnioskiem skierowanym do Rzecznika przez Niezależny Związek Zawodowy Pracowników mBank S.A. dotyczący problemów z wykładnią i stosowaniem art. 2 ust. 4 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych

¹ https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-12/Do_GIP_6.12.2021_0.pdf (dostęp: 4.08.2022).

(Dz. U. z 2022 r. poz. 854) w sposób ograniczający prawa osób należących do związków zawodowych w okresie pomiędzy rozwiązaniem stosunku pracy oraz chwilą formalnego uzyskania statusu osoby bezrobotnej w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu. Zdaniem przedstawicieli Związku pracodawcy wykorzystują lukę, jaką tworzy ten przepis w zakresie ochrony ciągłości członkostwa w związku zawodowym przy jego ściśle literalnej wykładni. Podobne wątpliwości wyrażano także w doktrynie w odniesieniu do ochrony praw pracowników poniżej 18. roku życia (zob. Ż. Grygiel-Kaleta, 6.2. *Status bezrobotnego [w:] Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych*, Warszawa 2015, wyd. LEX). Istnieje więc ryzyko, że przepis ten może stanowić problem o charakterze systemowym.

Warto w kontekście powyższego wskazać, że zgodnie z art. 59 ust. 1 Konstytucji RP obywatelom przysługuje „wolność zrzeszania się w związkach zawodowych, organizacjach społeczno-zawodowych rolników oraz w organizacjach pracodawców”. Zgodnie natomiast z ust. 4 tego przepisu „zakres wolności zrzeszania się w związkach zawodowych i organizacjach pracodawców oraz innych wolności związkowych może podlegać tylko takim ograniczeniom ustawowym, jakie są dopuszczalne przez wiążące Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowe”. Biorąc to pod uwagę należy wskazać, że art. 11 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka precyzuje, że prawo do tworzenia związków zawodowych oraz przystępowania do nich przysługuje każdemu. Zgodnie z orzecnictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) kwestia członkostwa w związku jest więc zatem co do zasady objęta sferą wolności i podlega przede wszystkim wewnętrznej regulacji (zob. wyrok ETPCz z 27 lutego 2007 roku w sprawie *Associated Society of Locomotive Engineers & Firemen (ASLEF) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, pkt 38). Podobnie określa to prawo art. 12 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 22 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Co istotne, zgodnie z orzecnictwem ETPCz oraz Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE), prawo to obejmuje nie tylko prawo do założenia lub rozwiązania stowarzyszenia, ale również możliwość działania przez to stowarzyszenie w międzyczasie (zob. wyrok ETPCz z 17 lutego 2004 r. w sprawie *Gorzelik i in. przeciwko Polsce*, pkt 52; wyrok TSUE z

18 czerwca 2020 r. w sprawie *C-78/18 Komisja Europejska przeciwko Węgrom*, pkt 113). Prawo to sprzeciwia się także stosowaniu zbyt restrykcyjnych regulacji związanych z procedurą rejestracji związków zawodowych, które utrudniałaby obywatelom skuteczne korzystanie z tego prawa w celu ochrony swoich interesów (por. wyrok ETPCz z 12 kwietnia 2011 r. w sprawie *Republikańska Partia Rosji przeciwko Rosji*, pkt. 79–81). W kontekście ewentualnych ograniczeń wolności tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich, ETPCz wskazuje, że pomimo obowiązywania szerokiego marginesu dopuszczalnych ograniczeń jego wykonywania w prawie krajowym, nie jest dopuszczalne naruszanie uprawnień składających się na istotę tego prawa. Do uprawnień tych należy prawo tworzenia i przystępowania do związków zawodowych oraz prawo związku zawodowego do nawiązania i prowadzenia negocjacji z pracodawcą w celu ochrony interesów pracowników (zob. wyrok ETPCz w z 5 lipca 2022 r. w sprawie *Association of Civil Servants and Union for Collective Bargaining and Others przeciwko Niemcom*, pkt. 55-58).

Biorąc pod uwagę powyższe, Rzecznik Praw Obywatelskich rozważa skorzystanie z przysługującej mu na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.) kompetencji wystąpienia z pośrednią inicjatywą ustawodawczą w celu zmiany sformułowania przepisu art. 2 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych bądź skierowania do Sądu Najwyższego wniosku o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości w praktyce lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie.

W związku z tym pragnę zwrócić się do Pani Inspektor, jako organu kompetentnego w sprawie kontroli stosowania przepisów prawa pracy, z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie zasadności podjęcia tego rodzaju inicjatywy. Proszę w szczególności o wskazanie, na jakiej wykładni powołanych powyżej przepisów oparte zostało rozstrzygnięcie w sprawie, której dotyczy niniejsze wystąpienie. Wyjaśnienia przedstawione przez Panią Inspektor będą Rzecznikowi niewątpliwie pomocne w wyjaśnieniu zasygnalizowanego przez Wnioskodawców naruszenia konstytucyjnych praw i wolności.

Dodatkowo, w nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji w tej sprawie, pragnę uprzejmie prosić Panią Inspektor o poinformowanie, czy Państwowa Inspekcja Pracy monitoruje wykonywanie przez mBank S.A. przedstawionych zaleceń, w szczególności w kontekście zawartej niedawno ugody z Przewodniczącym Związku².

Będę wdzięczny Pani Inspektor za przedstawienie Rzecznikowi stanowiska oraz odpowiednich informacji w odpowiedzi na niniejsze wystąpienie.

Z wyrazami poważania

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/

² <https://niezaleznyzpp.pl/oswiadczenie-mariusza-lawnika-oraz-mbanku-dotyczace-rozwiazania-umowy-o-prace/> (dostęp: 4.08.2022).